

організуються ситуації, які потребують застосування професійних навичок: спільне прийняття рішень, підтримка один одного; *на природі; настільні ігри*. Гра підкидає учасникам несподівані проблемні ситуації, які потрібно колективно вирішити [3].

Щоб підвищити якість командної роботи, необхідне проведення інформаційної роботи щодо ознайомлення персоналу ЗДО з особливостями тимбілдингу, його перевагами, обмеженнями та специфікою його впровадження саме в системі освіти.

Таким чином, використання методу тимбілдингу є на сьогодні одним з важливих аспектів в управлінні персоналом, дає змогу згуртувати команду, виявити потенційних лідерів, формувати й просувати корпоративний імідж, вирішити проблему неефективної спільної праці колективу.

Список використаних джерел

1. Тимбилдинг [Електронний ресурс] – режим доступу до ресурсу: <http://ru.wikipedia.org/wiki/Командообразование>
2. Корпоративные тренинги, тимбилдинг [Електронний ресурс] – режим доступу до ресурсу: <http://www.teambuildingpro.ru/teambuildings/>
4. Тидор С. Н. Психология управления: от личности к команде / С. Н. Тидор. – Петрозаводск: Периодика, 1997. –256с.
5. Технології роботи організаційних психологів: [навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів післядиплом. освіти] / за наук. ред. Л. М. Карамушки. –К.: ІНКОС, 2005. –366с.
6. Гра – інструмент тимбілдингу [Електронний ресурс] – режим доступу до ресурсу: <http://gameblog.woc.org.ua/gra-jak-instrument-teambuildingu/>
7. 6 вправ для тимбілдингу [Електронний ресурс] – режим доступу до ресурсу: <https://naurok.com.ua/post/6-vprav-dlya-timbildingu>

ДОБРА К.Ю.,
БАРЧІ Б.В.

Мукачівський державний університет, Україна

ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Національна система освіти є ключовим елементом розвитку суспільства та держави. Метою політики нашої держави щодо розвитку освіти є створення умов для формування зрілості майбутнього фахівця з вищою освітою та постійного саморозвитку особистості в процесі професійної самореалізації. Професійне становлення є важливим етапом розвитку особистості, який характеризується поетапним формуванням професійно важливих якостей та особистісним розвитком суб'єкта майбутньої професійної діяльності. Важливе місце в професійному становленні особистості належить власне професійному самовизначенні [1].

Проблема професійного самовизначення довгий час не розглядалася і не вивчалася як самостійний напрям. Тривалий час питання профорієнтації ототожнювались з соціальним замовленням суспільства, щодо підготовки фахівців конкретних галузей.

Професійне самовизначення – це складний динамічний процес орієнтації особистості у професійно-трудовому середовищі, розвитку та самореалізації духовних і фізичних можливостей, формування адекватних професійних намірів і планів, реалістичного образу себе, як професіонала.

Сутністю професійного самовизначення є визначення людиною себе щодо вироблених у суспільстві (і прийнятих даною людиною) критеріїв професіоналізму.

За І. Коном, самовизначення – це процес визначення свого становища у світі; воно спрямоване назовні, але передбачає і певну внутрішню роботу. «Спрямоване назовні» означає, що людина визначає свій спосіб участі у зовнішній діяльності.

Теоретичний аналіз літератури з проблеми дослідження свідчить, що на сьогодні немає єдиної наукової концепції особистісного самовизначення. Так, філософська сторона проблеми розкривається у роботах А.М. Архангельського, В. І. Бакштановської, В. А. Роменця, В. Т. Циби, А. А. Гусейнова, О. Д. Дробницького, А. Г. Здравомислова, М. Д. Зотова, В. М. Щердакова і ін. [2].

Центральним моментом у самовизначенні особистості (К. О. Абульханова-Славська [3], С. Л. Рубінштейн [4], О. М. Леонтьєв [5]) виступає усвідомлення суб'єктом потреби у самопізнанні, у зміні себе, у самовдосконаленні. Самовизначення при цьому виступає інтегруючим стрижнем розвитку особистості, що охоплює всі її сторони.

Самовизначення нерозривно пов'язане з формуванням світогляду особистості (В.В. Давидов, Г.С. Костюк, С.Д. Максименко [6], Д.Б. Ельконін та ін.), когнітивними передумовами чого є засвоєння суб'єктом системи наукових знань, розвиток здібностей до теоретичного мислення, досягнення високого рівня пізнавальної активності. При цьому світогляд являє собою насамперед не деяку логічну систему знань, а комплекс переконань, принципів, ціннісних орієнтацій, що визначає позицію особистості у стратегії і тактиці вирішення життєво важливих задач.

Важливим компонентом самовизначення особистості є Я-концепція, як динамічна система уявлень людини про себе, яка включає усвідомлення своїх фізичних, інтелектуальних та інших особливостей; самооцінку та суб'єктивне сприймання зовнішніх факторів, які впливають на особистість.

Центральним компонентом Я-концепції є самооцінка. На основі механізму самооцінки розвивається самосвідомість особистості. Тісно зв'язані з Я – концепцією рівень домагань, успіх, самоповага. Таким чином, адекватна, позитивна Я концепція - забезпечує нам психологічний комфорт, самоповагу, адекватне ставлення оточуючих і врешті радість життя, навіть в умовах кризи.

Позитивна Я-концепція – це шлях до успіху в особистому житті, на роботі, в навчанні, в бізнесі. Адже тільки внутрішньо погоджена, стійка в поведінці, розвинута особистість може бути успішною у всіх сферах життєдіяльності [7].

Отже, професійне самовизначення особистості пов'язане не стільки з життєвим досвідом, скільки з її уявленням про майбутнє. Важливим показником професійної перспективи, її реалістичності виступає зв'язок життєвих і професійних очікувань, ціннісних орієнтацій і життєвої мети з професійними планами, здатність пов'язати їх з актуальною життєвою ситуацією.

Список використаних джерел

1. Барчі Б.В. Особливості мотивації повторного професійного самовизначення особистості / Б. В. Барчі // Лабіринти реальності :зб.наукових праць /за заг.ред.д.філос.н. Журби М.А. – Монреаль: СРМ «ASF», 2017. – 271с. – С.134-136.
2. Історія психології: навч. посіб. / В. А. Роменець. — К. : Вища шк. Головне вид-во, 1978. – 440 с.
3. Абульханова К.А. О субъекте психической деятельности. – М.: Наука,1973.
4. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. В 2-х т. М., 1989.
5. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. – М.:Наука, 2004.
6. Основи загальної психології /За ред. акад. С.Д. Максименка. – К.: НПЦ Перспектива, 1998. – 256 с.
7. Барчі Б. В., Чуричканич А. А. Психологічні особливості Я-концепції особистості / Б. В. Барчі, А.А. Чуричканич // Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, 16-17 травня 2019 р., Мукачево / Ред.кол.: Т.Д.Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2019. – 656 с. – С.37 – 39

ДОБРУНИК Я. В.

ТОВКАНЕЦЬ Г.В.

Мукачівський державний університет, Україна

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Основним документом, що забезпечує досягнення учнями визначених відповідним Державним стандартом загальної середньої освіти результатів навчання, є освітня програма закладу загальної середньої освіти. Важливо при формуванні змісту навчання визначати освітні, розвивальні та виховні можливості змістового матеріалу, зокрема в контексті екологічної освіти. Освітні цілі передбачають формування системи уявлень і понять про явища природи та взаємозв'язки й залежності між ними, предметних умінь на основі засвоєних природничих знань, умінь застосовувати спеціальні методи пізнання природи (спостереження, дослід, практична робота). Розвивальні цілі спрямовані на розвиток розумових здібностей учнів, що відбувається через оволодіння вміннями розумової діяльності, а також на розвиток емоційної сфери дітей, їхньої пізнавальної активності і самостійності шляхом засвоєння узагальнених способів самоуправління. Виховні цілі пов'язані із вихованням особистісних якостей школяра, його екологічної культури, поведінки, адекватної моральним, етичним, естетичним нормам та загальнолюдським цінностям у ставленні до навколишнього світу, прагнення охороняти і примножувати природу рідного краю.

Аналіз навчальних програм дозволяє зробити висновок, що вони орієнтують учителів початкової школи на формування у школярів екологічних знань та умінь, екологічної культури та поведінки.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>